

»Bralci zmagovalci«: šolsko bralno tekmovanje na Osnovni šoli Horjul

“Readers Are Winners”: School Reading Competition at Horjul Elementary School

UDK 028.5:37.015.31

Polona Končar

Izvleček

Šolsko bralno tekmovanje »Bralci zmagovalci« je bilo na OŠ Horjul prvič organizirano v šolskem letu 2020/2021. Dolgoročni prednostni nalogi šole sta med drugim izboljšati bralno kulturo ter krepiti sodelovanje s starši, zato so bili k projektu povabljeni tudi starši. Tekmovanje je obsegalo več dejavnosti: natečaj za ime tekmovanja, število opravljenih bralnih značk pri učencih in starših posameznega oddelka (v istem letu je bila ustanovljena bralna značka za (stare) starše in zaposlene) ter priprava bralnih kotičkov. Pomembna pri celotnem tekmovanju je bila redna komunikacija med vsemi deležniki. Vse dejavnosti so bile razpršene prek celotnega šolskega leta. Zmagovalna oddelka sta se udeležila nagrajnega izleta v neznano.

Ključne besede:

bralno tekmovanje, spodbujanje branja, komuniciranje, promocija knjižnic, bralni kotički, bralna značka za starše in zaposlene

Keywords:

reading competition, reading promotion, communication, library promotion, reading corners, reading badge for parents and employees

Abstract

The “Readers Are Winners” (“Bralci zmagovalci”) school reading competition at Horjul Elementary School was organized for the first time in the 2020/21 school year. The school’s long-term priorities include improving the reading culture and strengthening cooperation with parents, which is why the parents were invited to participate in the project. The competition comprised several activities: a contest for choosing the name of the competition; determining the number of achieved reading badges among the pupils and parents of each section (a reading badge competition for (grand)parents and employees was designed that year); preparing reading corners. Regular communication between all stakeholders was important throughout the competition. All the activities were distributed throughout the school year. The two winning sections went on a prize trip to an unknown location.

1 UVOD

Na OŠ Horjul se trudimo izboljšati bralno kulturo, saj je to ena izmed naših prednostnih nalog na področju izobraževanja. Bralna kultura obsega »*odnos posameznika in družbe do knjige kot medija in branja kot procesa, torej splet družbenih pojmovanj, vrednot, norm, sporočil v zvezi z branjem. Gre za razvoj bralnih navad, pa tudi za odnos do branja kot procesa in njegove vloge pri razvedrilu, pridobivanju znanja, razvoju posameznika itd.*« (Haramija, D., Vilar, P., 2017) Poleg tega pa je cilj šole tudi okrepiti sodelovanje s starši. Zato smo se v šolskem letu 2020/2021 prvič odločili organizirati šolsko bralno tekmovanje. Pričakovati je bilo, da bo pri tekmovanju, kjer tekmujejo oddelki med seboj, prišlo tako do notranje kot tudi zunanje motiviranih bralcev, saj je bila za zmagovalna oddelka obljubljena privlačna nagrada – izlet v neznano.

Sama še enemu tekmovanju, ki jih v osnovni šoli ni malo, sprva nisem bila naklonjena. Vendar me je k temu spodbudil učenec 9. razreda, ki mi je povedal, da bralne značke od 4. razreda ni več opravljal, ker ni več bilo »mavrične ribice in je bilo to čisto brez zveze«. Razložil mi je, da jim je učiteljica razrednega pouka pripravila plakat s podobo mavrične ribice, kamor so nalepili lusko, ko so prebrali knjigo

za bralno značko. Ko so jo končali, pa so na ribico prilepili zlato lusko. Med seboj so se pri tem spodbujali, saj so želeli, da bi bila njihova mavrična ribica čim bolj pisana.

Tudi ena izmed razrednih učiteljic je predlagala medrazredno tekmovanje, zato sem že v predhodnem šolskem letu začela razmišljati o organizaciji tekmovanja.

2 DEJAVNOSTI

Pred začetkom šolskega leta sem pobudo o šolskem bralnem tekmovanju naslovila na ravnatelja, ki jo je podprl. Nato sem na prvi pedagoški konferenci tekmovanje predstavila učiteljem, ki so idejo in izvedbo sprejeli ter na uvodnih razrednih urah tekmovanje predstavili učencem.

V tekmovanje smo vključili naslednje dejavnosti:

- izbor imena za bralno tekmovanje,
- opravljene bralne značke pri učencih,
- opravljene bralne značke pri (starih) starših,
- izdelava bralnega kotička.

2.1 IZBOR IMENA ZA BRALNO TEKMOVANJE

Tekmovanju smo želeli dati ime, ki bi ga izbrali učenci, saj bi se z njim tako bolje poistovetili. Na začetku leta je bila to tudi prva dejavnost, ki je posameznemu oddelku že prinesla prve točke. Vsak oddelek je bil pozvan, da naj do 30. septembra predlaga ime, ki naj bo čim bolj izvirno, hudomušno, ima morda lokalno posebnost ...

Posamezni oddelki so predlagali imena, katerih prvi izbor je opravila šolska komisija, sestavljena iz strokovnih delavcev, ki niso razredniki. Za končni izbor najboljših treh imen razredne in predmetne stopnje pa so glasovali znani slovenski pisatelji, ki so v preteklih letih obiskali našo šolo (Boštjan Gorenc - Pižama, Anja Štefan, Ljuba Jenče, Majda Koren, Žiga X Gombač, Primož Suhodolčan), knjižničarka Tilka Jamnik, takratna direktorica JAK Renata Zamida, vodja MKL – enota Horjul Petra Dvojmoč ter župan občine Horjul Janko Prebil. Vsi so se prosnji po sodelovanju z veseljem odzvali.

Slika 1: Plakat z mavrično ribico

Slika 2: Predlagana imena

Sam proces izbiranja imen je bil v posameznih oddelkih zelo intenziven, saj so predlagali ogromno zelo izvirnih imen.

Največ glasov je dobilo ime »Bralci zmagovalci«, tako da se od takrat naše tekmovanje imenuje tako. Sam proces izbiranja imen je bil v posameznih oddelkih zelo intenziven, saj so predlagali ogromno zelo izvirnih imen. Čeprav nekatera imena niso bila izbrana v samem oddelku, pa so bila zelo inovativna. Zato smo razred, ki je predlagal veliko inovativnih imen, med katerimi sta bili zunanjim ocenjevalcem najbolj všeč »knjižna obara« in pa »bralni stroj«, nagradili z nekaj tolažilnimi točkami.

2.2 OPRAVLJENE BRALNE ZNAČKE PRI UČENCIH

Opravljanje bralne značke pri učencih na naši šoli poteka od 17. septembra do 2. aprila. Na razredni stopnji poteka pri razredničarkah, na predmetni pa pri knjižničarki. Opažamo, da v prvih dveh razredih vsi učenci opravijo bralno značko, osip pa se začne že v tretjem razredu in se nadaljuje do petega razreda. Večina učencev, ki do takrat opravi bralno značko, jo opravlja tudi na predmetni stopnji vse do konca šolanja. S šolskim bralnim tekmovanjem smo želeli knjigo postaviti bolj v ospredje, nadejali pa smo se tudi spodbud med sošolci: boljši bralci bi spodbujali slabše, jim priporočali knjige, z njimi prišli v knjižnico. Ker tekmuje posamezen oddelek, smo res opazili, da se tudi slabši bralci potrudijo dokončati bralno značko v želji biti del oddelka, ki bo zmagal na bralnem tekmovanju. Zaključki bralne značke so že nekaj let tradicionalni. Medtem ko so vsi učenci šole vabljeni na obisk pisatelja, saj med njimi ne želimo delati razlik v dostopnosti do

Bralna kultura se začne že v »zibelki branja« – v domačem okolju.

tovrstne kulturne prireditve, ki je sicer ne bi bili deležni, so le tisti učenci, ki opravijo bralno značko, vabljeni v knjižnico, kjer jim priredim pripovedovalsko-ugankarsko urico, v zadnjih letih tudi s pomočjo kamišibaja, nad katerim so navdušeni. Seveda pa sledi tradicionalni sladoled, od lanskega leta pa vsak učenec prejme tudi priponko (značko, t. i. »badge«), na katero so vsi zelo ponosni. Nekateri izmed njih so izjavili, da zdaj končno vedo, zakaj se bralni znački reče tako.

Slika 3: Priponka za učence

2.3 OPRAVLJENE BRALNE ZNAČKE PRI (STARIH) STARŠIH

Na šoli se zavedamo, da se bralna kultura začne že v »zibelki branja« (Jamnik, 2002) – v domačem okolju. Starše naših učencev skušamo redno obveščati o »zlatih pravilih«, s pomočjo katerih bomo vsi skupaj, učitelji, knjižničarka in starši vzgojili vseživljenjskega bralca.

Ker smo želeli poudariti, da je eno zlatih, morda celo najpomembnejše, pravil to, da starši berejo sami in so tako največji zgled svojim otrokom, smo v istem šolskem letu staršem in tudi starim staršem ter učiteljem ponudili, da opravijo »bralno značko za starše in zaposlene OŠ Horjul«.

Bralno značko je prvo leto opravilo skoraj 40 (starih) staršev, kar predstavlja 10 % vseh staršev, in dve tretjini strokovnih delavcev. Večina staršev je bila zelo vesela spodbude in so si želeli, da bralno značko zanje ohranimo tudi v prihodnje. Izmed vseh opravljenih bral-

SPOŠTOVANI STARŠI!

Vabimo vas, da upoštevate

4 ZLATA PRAVILA ZA SPODBUJANJE BRANJA

- **VSAK DAN STARŠI BEREMO OTROKU ¼ URE:** če se le da, vsak dan ob približno istem času; opremiti se s knjigami, ki bodo vseh vam in vašemu otroku. Naj bo čas s knjigo prijetno preživet čas. Otrok se bo kmalu navadil na pravljico in je ne bo hotel zamuditi. Uživate v branju! Otroku berite tudi še potem, ko bo že znal brati; vsaj do 5. razreda, saj bo njegov napredek tako večji. Knjiga bo morda edini povezovalni člen med vami in vašim otrokom v problematičnih najstniških letih. Vendar je temelje bolje postaviti že sedaj.
- **OMOGOČIMO OTROKU, DA JE OBKROŽEN S KNJIGAMI:** po možnosti mu kupujemo knjige in/ali obiskujemo knjižnice; naj ima polico s svojimi knjigami. Raziskave so pokazale, da je domača knjižnica eden bistvenih elementov pri oblikovanju bralca za vse življenje, ki je pomembnejši kot stopnja izobrazbe staršev.
- **RAZUMNO OMEJIMO UPORABO TV-ja, računalniških iger in interneta**
- **KOT STARŠI SMO OTROKU NAJVEČJI ZGLED** – vabimo vas, da tudi vi opravite Bralno značko za (stare) starše in zaposlene OŠ Horjul. Naj vas otrok vidi, kako z užitkom berete ☺! Kmalu vas bo pri tem posnemal.

Naj zlata pravila postanejo prijetna navada.

Slika 4: Eden od nagovorov staršem za upoštevanje štirih zlatih pravil

Številne raziskave kažejo, da je eden izmed poglavitnih pogojev pri spodbujanju branja domača knjižnica.

nih značk je bralno značko opravila četrtnina (starih) očetov. Še več, očitno je bila spodbuda zelo pozitivna, saj so mi nekateri učenci presenečeni prišli povedat, da svoje očete prvič v življenju vidijo brati.

Sodelujoči so morali prebrati pet knjig in izpolniti elektronski obrazec (glej Prilogo 1). S pomočjo priporočenih knjig smo želeli ustvariti tudi nabor knjig za tiste, ki bi želeli namig za dobro čtivo. Nabor priporočenih knjig, ki je objavljen na šolski spletni strani, se ves čas povečuje.

Tudi med učitelji je knjiga večkrat prisotna v naših pogovorih, kar je seveda pozitivno tudi za samo vzdušje na šoli.

Slika 5: Priponka za starše in zaposlene

Žal zaradi omejitev nismo uspeli organizirati zaključne čajanke, smo pa zato vsem sodelujočim podarili priponke.

2.4 IZDELAVA BRALNEGA KOTIČKA

Še zadnja naloga je bila, da vsak oddelek v svojem matičnem razredu izdela bralni kotiček. Kot kažejo številne raziskave, je eden izmed poglavitnih pogojev pri spodbujanju branja domača knjižnica. Ker so učenci v šoli pretežni del aktivno preživetega dneva, smo ta vidik prenesli v šolo.

Želeli smo, da imajo učenci, zlasti v času omejitev zaradi covida-19, ko šolske knjižnice ni bilo mogoče uporabljati kot čitalnico, vsaj v razredu na voljo miren kotiček, kjer lahko prelistajo revijo ali preberejo knjigo. Cilj je bil, da naj bo le-ta izviren, praktičen, prijeten, dobro založen s knjigami in revijami.

Vloga razrednika pri oblikovanju bralnega kotička je ključna, saj učitelj zlasti na razredni stopnji razloži vlogo kotička in pravila njegove uporabe, vendar je pomembno tudi aktivno sodelovanje učencev (Girard, 2018) (npr. izbor slik naslovnice, knjig, pohištva, motivacijskih misli o branju ipd.).

V knjižnici so si učenci izposodili knjige in revije, nekatere so prinesli tudi od doma oz. so jih založile njihove učiteljice. Nekateri razredi so si omislili celo učence, ki so imeli vlogo

knjižničarjev in so skrbeli za urejenost bralnega kotička.

Člani komisije, ki niso bili razredniki, so pri ocenjevanju kotičkov upoštevali izvirnost, natančnost izdelave in uporabnost. Na predmetni stopnji je pri izdelavi kotičkov sodelovalo le nekaj razredov, na razredni pa večina. Tekmovanje je bilo organizirano prvič in še ni zaživelo v polni meri, poleg tega je bila šola več mesecev zaprta in so se učenci na predmetni stopnji posvetili drugim učnim ciljem. V oddelkih, kjer so pripravili kotičke, so učiteljice poročale o pozitivnih vidikih prisotnosti le-teh (tiho branje, pogovor o knjigah med sošolci, priporočanje knjig ipd.).

Slika 6: Bralni kotički

3 NAGRADA

V začetku aprila sta bila razglašena dva zmagovalna razreda (en na razredni, en na predmetni stopnji), ki sta z vsemi dejavnostmi zbrala največ točk (glede podrobnejšega točkovanja glej Prilogo 2). Konkurenca je bila zelo velika na razredni stopnji, na predmetni

pa manj, saj so od osmih oddelkov zelo aktivno pri vseh dejavnostih sodelovali le štirje. Na razredni stopnji, kjer učenci še dokaj aktivno sodelujejo pri bralni znački, je bilo odločilno, da je odderek sodeloval prav pri vseh dejavnostih. Npr. zmagovalni odderek ni bil pri vseh dejavnostih prvi, je pa zelo aktivno sodeloval pri vseh, zlasti pa so k zmagi pripomogli tudi starši z opravljenimi bralnimi značkami kot tudi razredničarka, ki se je vse leto trudila s pozitivnimi spodbudami in s tedenskimi obiski knjižnice, kjer so učenci v miru dobili priložnost spoznati poglobljeno branje.

Zmaga je bila okronana z obljubljenim nagradnim izletom v neznano. Učenci so pred izletom sodelovali v kvizu, kjer so s pomočjo namigov ugotovili, da se bodo podali v mesto, ki stoji na skali, 30 m nad kanjonom ene izmed rek, ki je 2. najvišji mestni kanjon v Evropi.

V Kranju so si ogledali mestno jedro, obiskali pa so tudi Mestno knjižnico Kranj, kjer so jih prijazno sprejeli. Učenci in učiteljice so bili navdušeni nad eno najlepših slovenskih knjižnic, o kateri so po končanem izletu navdušeno pripovedovali v šoli. Avtobusni prevoz nam je doniral stalni ponudnik avtobusnih storitev, v Mestni knjižnici Kranj pa so nas tudi sprejeli brezplačno, tako da šola zaradi izleta ni imela stroškov.

4 KOMUNIKACIJA IN PROMOCIJA KNJIŽNIČNIH DEJAVNOSTI

Pri vseh dejavnostih je zelo pomembno primerno in redno obveščanje, ki pa ne sme biti prepogosto. Ne gre seveda zanemariti dejstva, da je ustno podana informacija še vedno najbolj učinkovita (Delacroix, 2018). Zato sem kot knjižničarka, kolikor mi to čas dopušča, prisotna v zbornici, na pedagoških konferencah, aktivih, roditeljskih sestankih, v jedilnici, tudi na igrišču in v razredih, ko nadomeščam posamezne učne ure, ter kot spremljevalka na različnih dnevih dejavnosti zunaj šolskih prostorov. To so vse priložnosti, ki jih izkoristim, da svoje kolege in učence obveščam o dejavnostih knjižnice, seveda imam s sabo vedno vsaj nekaj starosti učencev primernih knjig. Ne le glede šolskega bralnega tekmovanja, temveč

Če o svojih dejavnostih ne obveščamo, je danes videti tako, kot da jih ne bi izvajali.

tudi o vseh dejavnostih, ki jih pripravljam kot knjižničarka, pisno obveščam na več načinov: učitelje prek e-pošte, učence prek razrednikov, s plakati na šolski informativni tabli in na panoju, vhodnih vratih in na pultu v knjižnici, osebno, ko pridejo v knjižnico sami ali z razredi, starše pa prek spletne strani, eassistenta in lokalnega časopisa. Podajanje informacij mora biti kratko in zgoščeno; učinek se poveča, če jim dodamo kako sliko, če jo »zabelimo« s humorjem ali podamo le delno informacijo ali uganko, ki izzove zanimanje (Delacroix, 2018). Če o svojih dejavnostih ne obveščamo, je danes videti tako, kot da jih ne bi izvajali. Če so informacije o knjigi vseprisotne, vse deležnike redno opominjajo o njeni pomembnosti.

5 SKLEP

Tekmovanje se nadaljuje v letošnjem šolskem letu, z edino razliko, da se ne izbira več imena tekmovanja, saj to že obstaja. Namesto te de-

javnosti smo razpisali likovni natečaj za sliko portreta domačinke Kristine Brenkove, katere 110. obletnico rojstva smo praznovali leta 2021, ali knjižnega junaka iz njenih književnih del. Prvonagrajena ilustracija bo ob koncu šolskega leta natisnjena na znački, ki jo bodo dobili vsi učenci, ki bodo zaključili bralno značko.

O dolgoročnih rezultatih vplivov tekmovanja je še prezgodaj govoriti. Zaslediti je bilo navdušenje predvsem mlajših učencev ob vsaki dejavnosti, zato je verjetno, da bodo učenci z leti to tekmovanje posvojili ter aktivno sodelovali tudi v najstniških letih, ko marsikateri ne bere več. Pozitivno so se odzvali tudi starši, za katere upamo, da bodo s pomočjo teh dejavnosti ponotranjili vpliv družinskega branja na razvoj bralcev. Tudi učitelji so se odločili za ponovno izvedbo tekmovanja, za katerega predvidevamo, da bo postalo tradicionalno in bo v prihodnosti prispevalo k razvoju več »bralcev zmagovalcev«. ●

Viri

- Delacroix, F. (2018). *Communiquer et diffuser des informations au sein d'un établissement scolaire*. InterCDI 276. Pridobljeno 24. 2. 2022 s spletne strani: <http://www.intercdi.org/fiche-intercdi/communiquer-et-diffuser-des-informations-au-sein-dun-etablissement-scolaire/>.
- Girard, E. (2018). *L'engagement des élèves dans le coin lecture au cycle 1*. Pridobljeno 24. 2. 2022 s

spletne strani: <https://dumas.ccsd.cnrs.fr/dumas-01936698/document>.

- Haramija, D., Vilar, P. (2017): Bralna kultura kot pomemben dejavnik razvoja bralne pismenosti. *Otrok in knjiga*, let. 44 (98), str. 5–16.
- Jamnik, T. (2002). *Kdor bere: prispevki h književni in knjižnični vzgoji učencev osnovne šole*. Ljubljana: Educy.

POLONA KONČAR, univ. dipl. bibl. in prof. franc. j. s knjiž., zaposlena na Osnovni šoli Horjul
Naslov: Osnovna šola Horjul, Šolska ul. 44, 1354 Horjul
E-naslov: polona.koncar@oshorjul.si

PRILOGA 1: BRALNA ZNAČKA ZA STARŠE IN ZAPOSLENE NA OŠ HORJUL

Ime in priimek:

Izberite

Navedite vse oddelke vaših otrok oz. vnukov, ki obiskujejo OŠ Horjul:

Avtor prebrane knjige in naslov (mnenje o posamezni knjigi izberite s seznama padajočega menija):

1.

Izberite

2.

Izberite

3.

Izberite

4.

Izberite

5.

Izberite

Zapišite **misli iz vseh knjig**, ki jih priporočate v branje, ali njihova **sporočila**:

1.

2.

3.

4.

5.

Prosim, da obrazec izpolnite v pdf (ne na roko) in ga najkasneje do 2. aprila 2022 pošljete na:

polona.koncar@oshorjul.si.

Strinjam se, da izbor mojih knjig z mislimi oz. sporočili (brez mojega imena in priimka) uvrstite na seznam priporočenih knjig, ki bo objavljen na spletni strani OŠ Horjul (izberite):

Izberite

PRILOGA 2: BRALNO TEKMOVANJE OŠ HORJUL

»Ker radi potujemo s knjigami!«

Kdaj? Od 17. septembra 2020 do 2. aprila 2021

Kaj šteje?

- ODSOTOK OPRAVLJENIH **BRALNIH ZNAČK PRI UČENCIH** (torej največ 100 točk/oddelek)
- ODSOTOK OPRAVLJENIH **BRALNIH ZNAČK PRI (STARIH) STARŠIH** (štejeta največ dva (stara) starša na učenca) (torej največ 100 točk/oddelek)
- **OCENJEVANJE IMENA** ZA BRALNO TEKMOVANJE: prvi trije oddelki z obeh stopenj dobijo 10, 8 oz. 5 točk.
- **OCENJEVANJE BRALNEGA KOTIČKA**: prvi trije najuspešnejši oddelki s predmetne in razredne stopnje dobijo 20, 10 oz. 5 točk.

Če bo na koncu seštevek točk pri dveh razredih iste stopnje enak, bo o zmagovalcu odločil žreb.

